

Волинський обласний фонд «Зір»  
Волинська обласна організація УТОС  
Волинський обласний центр реабілітації інвалідів зору

## **СУЧАСНИЙ СВІТ І НЕЗРЯЧІ**

*Матеріали VIII Міжнародної  
науково-практичної конференції  
(19 – 21. 09. 2018 р.)*

Луцьк - 2018

УДК 376.32:316

**Сучасний світ і незрячі:** Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (19–21.09.2018 р). – Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2018. – 124 с.

**Редакційна колегія:**

**Тулашвілі Ю. Й.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач Центру супроводу інклюзивного навчання осіб з інвалідністю Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне)

**Савчук Н. А.** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки вищої школи Академії рекреаційних технологій і права (м.Луцьк)

**Стасюк Л. П.** – кандидат педагогічних наук, ст.викладач кафедри педагогіки Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (м.Луцьк)

**Симончук Ю.П.** – голова правління Фонду «Зір» та Волинської обласної організації УТОС, представник НАЛІУ у Волинській області

Пропоноване видання – спроба науковців та практиків висвітлити проблеми становлення особистості з особливими потребами в інформаційному суспільстві та доступності та інклюзії як нової якості життя.

Матеріали збірника стануть у нагоді студентам та вчителям-практикам.

## ЗМІСТ

|                                                                                                                                                                              |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <i>Алендарь Н. І.</i><br>СПІВПРАЦЯ БАТЬКІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ТА<br>ВИХОВАТЕЛІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗДО .....                                                       | 7  |
| <i>Бабич Н.М., Іванкевич І.А.</i><br>КІНЕСТЕТИЧНА ДИСПРАКСІЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З<br>ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ ТА МОВЛЕННЯ.....                                                 | 8  |
| <i>Бондаренко Ю.А.,</i><br>КОРЕКЦІЙНИЙ ВПЛИВ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК<br>ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ .....                                              | 12 |
| <i>Боремчук Л.П., Радкевич М.М.</i><br>ОСОБЛИВОСТІ ПРОСТОРОВОЇ ОРІЄНТАЦІЇ У ДОШКІЛЬНИКІВ<br>ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ .....                                                    | 14 |
| <i>Боярчук С., Літний Л.</i><br>ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ В. СУХОМЛИНСЬКОГО ЯК ЗАСІБ<br>РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО<br>ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ .....                       | 16 |
| <i>Брушневська І.</i><br>СПЕЦИФІКА ПРОГНОЗУВАННЯ КОРЕКЦІЙНОГО ВПЛИВУ В<br>ІНКЛЮЗИВНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ .....                                                                  | 18 |
| <i>Войтюк Ю.О., Довгоселець О.М., Дон Ю.П., Юківська А.М.</i><br>ВИКОРИСТАННЯ АУДІОГІДІВ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ<br>З ПРИРОДОЗНАВСТВА ДЛЯ ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ ..... | 20 |
| <i>Гогой В.</i><br>ВПЛИВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ НА<br>ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА З<br>ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ .....                                        | 22 |
| <i>Гудзь К.</i><br>ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО<br>ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧНІВ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ<br>ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ .....                        | 24 |
| <i>Дашковська А.В. -</i><br>ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ ТА РІВНІВ ОБІЗНАНОСТІ МОЛОДШИХ<br>УЧНІВ ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ З НАРОДНОЮ ІГРАШКОЮ .....                                         | 27 |
| <i>Десятник К.</i><br>ПРОБЛЕМА ВИХОВАННЯ ДУХОВНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ<br>ПОТРЕБАМИ В СІМ'І.....                                                                             | 29 |
| <i>Дишко О.Л., Косинський Е. О.</i><br>ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК ВИД РЕАБІЛІТАЦІЇ .....                                                                                          | 33 |

- психологічна підготовка дитини з особливими потребами та її батьків до навчання спільно зі здоровими однолітками;
- розробка методики інтеграції дитини залежно від виду дизонтогенезу;
- тісна співпраця з батьками, надання їм необхідного мінімуму дефектологічних знань, психотерапевтичної та консультативної допомоги;
- відповідна підготовка педагогів загальноосвітніх закладів;
- створення спеціальних умов у групі, навчальному закладі (необхідне обладнання, охоронний режим тощо);
- підготовка здорових дітей групи до взаємодії з дитиною з особливими потребами;
- супровід інклюзивного дошкільника фахівцем-дефектологом, надання дитині кваліфікованої корекційної допомоги;
- забезпечення комплексного медико-психолого-педагогічного супроводу.

Отже, сучасне життя спонукає до урізноманітнення методів та форм спільної роботи з батьками дітей з особливими потребами. Залучення батьків до співпраці, творчості та компетентності вихователів, дипломатичності, індивідуальний підхід до кожної сім'ї є запорукою успішного виховання та навчання дітей з особливими потребами.

#### Список літератури

1. Виготский Л. С. Психология / Л. С. Виготский. – М., 2000. – 1008 с.
2. Кравченко Г. Ю. Інклюзивна освіта в ДНЗ / Г. Ю. Кравченко, Г. О. Сіліна. – Х.: Вид-во «Ранок», 2014. – 176 с.

**Бабич Н.М.**

старший викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук

**Іванкевич І.А.**

магістрант V курсу

*Київський університет імені Бориса Грінченка, Інститут людини*

#### **КІНЕСТЕТИЧНА ДИСПРАКСІЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ ТА МОВЛЕННЯ**

Пізнання світу в дитини відбувається за участі аналізаторних систем, зокрема при провідній діяльності зорового аналізатора та

здійсненні маніпуляцій із предметами навколишнього середовища, що розпочинається з хапальних рухів руки. Сенсомоторні навички сприяють удосконаленню зорово-рухової координації, і є важливою складовою розвитку дитини дошкільного віку та формування в неї ключових компетентностей [5].

Зоровий аналізатор надає найбільш повну й різноманітну інформацію з найменшими затратами зусиль, тому порушення його діяльності негативно позначається на роботі інших аналізаторних систем. І для дітей, які мають порушення зору, цей момент є дуже суперечливим – довіряючи своєму неповноцінному зору, вони ігнорують та слабо диференціюють інформацію від інших аналізаторних систем. Діти не можуть сприймати навколишнє середовище повноцінно, оскільки спотворюється система сенсорних еталонів. Адже будь-який об'єкт, стан і дія є складною сукупністю подразників і реакцій на них, що включають усі рівні чуттєвого пізнання: сенсорний, перцептивний, апперцептивний. Суб'єктивний перцептивний образ будується з урахуванням спотвореної сенсорної інформації від зорового аналізатора, що порушує цілісність взаємодії всіх аналізаторних систем. З іншого боку, унаслідок зорових порушень також зменшується рухова активність, порушується координація рухів [1].

Дослідження в галузі спеціальної психології та педагогіки, спрямовані на вивчення особливостей розвитку дітей зі зниженим зором (Л. Вавіна, Т. Гребенюк, І. Гудим, В. Денісіна, М. Заорська, М. Земцова, В. Кобильченко, О. Литвак, І. Моргуліс, С. Покутнева, В. Ремажевська, Т. Свиридчук, Т. Семенишина, Є. Синьова, Л. Солицева, С. Федоренко, В. Феоктістова, та ін.) констатують, що в осіб із різними порушеннями зорового аналізатора в умовах обмеження сенсорної інформації в процесі діяльності спостерігаються порушення в узгодженій роботі зорового та рухового аналізатора, які характерні при кінестетичних диспраксічних порушеннях.

Кінестетична диспраксія за визначенням О. Лурія – це порушення рухової функції й координації в дитини з нормальним м'язовим тонусом. У дітей з кінестетичною диспраксією спостерігаються труднощі в підборі окремих поз у мануальній та артикуляційній сфері, рухи недостатньо скоординовані між собою та нечіткі у виконанні [2]. Особливі труднощі відмічаються під час переключення з одного руху на інший, можливі зволікання, паузи,



уповільненість, хаотичність здійснення рухів чи взагалі неузгодженість рухових дій на основі зорово-моторного контролю. Крім того, дослідження науковців М. Берштейна, В. Бехтерева, М. Кольцової показали, що ступінь розвитку рухів пальців рук у дошкільників із порушеннями зору збігається зі ступенем сформованості мовлення [4]. Відповідно, існує безпосередній взаємозв'язок між дрібною моторикою, зорово-моторною координацією та розвитком мовлення [3].

Для визначення особливостей кінестетичного праксису нами було проведено експериментальне дослідження, яке передбачало визначення в дітей стану сформованості дрібної моторики, виявлення об'єму виконання рухів, темпу, координації та переключення з одного руху на інший, а також перевірку рівня сформованості зорово-моторної координації. Для дослідження було залучено 25 дітей старшого дошкільного віку з порушеннями зору та мовлення. Дослідження проводилося за методикою М. Озерського «Проба на праксис пози пальців» та «Проба на динамічний праксис» [5, с.17–18].

«Проба на праксис пози пальців» (простий варіант виконання – праксис поз на основі зорового образу) репрезентувала такі результати: 13,4% дітей із порушеннями зору та мовлення продемонстрували середній рівень, 46,6% – достатній рівня та 40% – низький рівня виконання проби. Під час виконання даної проби в складному варіанті, а саме праксис поз на основі кінестетичного образу, отримано такі результати: в 13,4% дітей із порушеннями зору та мовлення констатовано середній рівень виконання, у 6,6% – достатній рівень та у 80% дітей окресленої категорії низький рівень виконання проби. Отримані результати дають підстави говорити, що в дітей із порушеннями зору та мовлення спостерігається утруднене виконання поз пальців рук, неповний об'єм рухів та уповільнений темп рухів, порушення координації та переключення з одного руху на інший.

«Проба на динамічний праксис» (простий варіант виконання) репрезентувала такі результати: 27% дітей із порушеннями зору та мовлення продемонстрували середній рівень виконання, 26,4% – достатній та 46,6% – низький. Виконання проби в складному варіанті констатувало збільшення кількості дітей, які виконали пробу на достатньому рівні – 38,4% та низькому – 61,6%. Результати проби демонструють переважання низького рівня виконання вправ, оскільки

спостерігалася підвищена втомлюваність, яка призвела до численних помилок.

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що в дітей із порушеннями зорової сфери й мовлення відмічається переважання низького рівня розвитку дрібної моторики та рухової функції. Це дає підстави констатувати наявність кінестетичної диспраксії. Недостатність маніпулятивної функції рук та обмеженість предметно-практичної діяльності створює значні перешкоди для повноцінного розвитку в дитини мовлення, що негативно впливає на формування предметного сприймання та пізнавальної діяльності.

Отже, для подолання й запобігання труднощів у формуванні кінестетичного праксису в дітей із порушеннями зору та мовлення необхідне активне педагогічне втручання в процес рухової активності, яке не обмежується тільки тренуванням дрібної моторики, а й передбачає залучення збережених аналізаторних систем, що розширює сенсорні можливості даної категорії дітей і, відповідно, дієво впливає на інші види діяльності дитини з порушеннями зору та мовлення.

Відтак, вбачаємо необхідним для дітей із порушеннями зору та мовлення в яких наявна кінестетична диспраксія проводити заняття із використанням вправ на розвиток кінестетичного праксису із залученням мануальної та артикуляційної сфери, що стане подальшим полем нашого наукового пошуку.

#### Список літератури

1. Бабич Н.М. Пошук нових шляхів формування комунікативних навичок у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями зору та інтелекту / Н.М. Бабич / Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць: Вип. 9 / За ред. В.В. Засенка, А.А. Колупасової. – К. ТОВ «Поліграф плюс», 2015. – С. 8-13.
2. Биковець Л.Л. Вплив рухів пальців рук на розвиток дитини дошкільного віку / Л.Л. Биковець // Таврійський вісник освіти. – 2012. – № 2. – С.124-131.
3. Момот Т.Л. Пальчиками граємо – мову розвиваємо. Бібліотека логопеда – практика / Т.Л. Момот. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2015. – 24 с.: іл.
4. Семенович А.В. Нейропсихологическая диагностика и коррекция в детском возрасте / А.В. Семенович. – М.: Академия, 2002. – 232 с.
5. Яловська О.О. Пальчики дошкільнят: розвиваємо руку – розвиваємо мозок / О.О. Яловська. – Тернопіль: Мандрівець, 2011. – С. 17-19.